

Brussel, 20 mei 2026

Gericht aan:
Hilde Crevits
Viceminister-president van de
Vlaamse Regering en Vlaams minister
van Binnenland, Steden- en
Plattelandsbeleid, Samenleven,
Integratie en Inburgering,
Bestuurszaken, Sociale Economie en
Zeevisserij
Consciencegebouw
Koning Albert II laan 15, 1210 Brussel,
België

Betreffende: adviesaanvraag over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de versterking van deontologie en integriteit in lokale en provinciale besturen

Geachte mevrouw de minister,

Wij verwijzen naar uw brief van 3 april 2026 met betrekking tot de adviesvraag betreffende de versterking van de deontologie en integriteit in lokale en provinciale besturen.

De Vereniging Vlaamse Provincies verwelkomt het initiatief om de deontologische en integriteitskaders voor lokale en provinciale besturen structureel te verankeren. Wij onderschrijven de centrale beleidskeuze om deontologische commissies te herpositioneren als preventieve, reflectieve en sensibiliserende organen, eerder dan als louter reactieve klachtenbehandelingsinstanties.

De VVP hecht bijzonder belang aan de decretale verplichting tot oprichting van een deontologische commissie op provinciaal niveau. Deze commissie kan de reeds bestaande initiatieven omtrent deontologie en integriteit binnen de provincies structureel verankeren en een duidelijk juridisch kader bieden.

Wij formuleren hierna een aantal inhoudelijke opmerkingen en aanbevelingen bij specifieke artikelen van het voorontwerp.

1. Eenvormige regeling voor gemeenten en provincies

De VVP verwelkomt uitdrukkelijk dat het voorontwerp dezelfde reguleringslogica doortrekt naar zowel lokale besturen als provincies. De gelijklopende opzet van de deontologische commissie, de kerntaken, de klachtenprocedure en het toepassingsgebied bevordert bestuurlijke coherentie. Dit vermijdt dat de provincies op dit vlak in een juridisch vacuüm opereren.

2. Decretale verplichting en overgangsperiode

Algemeen is het een grote stap van het huidige artikel 41 van het Provinciedecreet naar het nieuwe artikel 41. In het huidige Provinciedecreet staat louter dat ‘de provincieraad een deontologische code aanneemt’; het nieuwe artikel 41 is aanzienlijk uitgebreider met de oprichting van een deontologische commissie en de bijhorende samenstelling en vereisten. De VVP vraagt dat de Vlaamse overheid begeleiding voorziet aan de provincies om deze nieuwe bepalingen correct en gedragen te laten landen.

De uitgestelde inwerkingtreding biedt provincies enige voorbereidingstijd, maar de voorziene vier maanden zijn daarbij onvoldoende. Het verder uitwerken van een deontologische code, het aanduiden van commissieleden en het uitwerken van een klachtenprocedure vereisen een uitgebreid democratisch proces binnen de provincieraad. De VVP vraagt een overgangsperiode van minstens zes maanden voor de volledige provinciale implementatie.

3. Remediëring na een gegronde klacht

Het voorontwerp bepaalt dat de deontologische commissie een uitspraak doet over de klacht. Het is echter onduidelijk welke instrumenten de commissie ter beschikking heeft wanneer een klacht gegrond wordt verklaard. Is een publieke blaam de enige remediërmogelijkheid? De VVP vraagt dat de remediërmogelijkheden van de deontologische commissie decretaal worden vastgelegd of minstens in de memorie van toelichting worden verduidelijkt, zodat besturen en mandatarissen weten welke gevolgen een uitspraak kan hebben.

4. Reflectie over nevenfuncties

De VVP onderschrijft het belang van een preventieve reflectie over nevenfuncties en mogelijke integriteitsrisico's. De praktische uitwerking roept echter meerdere vragen op die het decreet of de memorie dient te beantwoorden:

- Kan er een kader worden uitgewerkt om mogelijke integriteitsrisico's beter te kunnen identificeren?
- Wat zijn de mogelijke gevolgen wanneer integriteitsrisico's worden vastgesteld?
- Impliceert de reflectieplicht een systematische bevraging van elk provincieraadslid over beroepsactiviteiten, bestuurszetels in vennootschappen en eigendommen? De verwijzing in de memorie naar het vademecum van het Rekenhof over de mandatenaangifte kan als vertrekpunt dienen, maar het is onduidelijk of dit volstaat als referentiekader voor de specifieke provinciale context.
- Hoe verhoudt een brede bevraging zich tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer? Dient en register worden aangelegd waarin de nevenfuncties worden opgenomen? De VVP

vraagt verdere verduidelijking welke informatie kan worden opgevraagd en onder welke privacywaarborgen.

5. Klacht indienen

Voorstel om in voorgesteld artikel 3, §4 expliciet te verwijzen naar het hoofdstuk klachtenbehandeling: “Eenieder kan overeenkomstig 191 §1 2e lid klacht indienen over inbreuken op deontologische regels en integriteitsschendingen door provincieraadsleden.”

Is ‘eenieder’ ook de deontologische commissie zelf? Kan de deontologische commissie na bijvoorbeeld reflectie over de nevenfuncties een procedure opstarten?

6. Ontbrekende klachttermijn

Het voorontwerp bepaalt dat “eenieder” klacht kan indienen, maar voorziet geen uniforme verjarings- of vervaltermijn. De memorie kent hierover ook een licht verschillende tekst voor provincies en voor lokale besturen. Het ontbreken van een algemeen geldende decretale termijn creëert rechtsonzekerheid voor mandatarissen en kan de commissie belasten met klachten over feiten die ver in het verleden liggen. In het kader van de algemene rechtsbeginselen pleit de VVP voor de decretale verankering van duidelijke en uniforme termijnen.

De VVP vraagt daarnaast te verduidelijken of een klacht enkel ontvankelijk is zolang de betrokken persoon een mandaat uitoefent, dan wel ook na beëindiging van het mandaat kan worden ingediend, en zo ja binnen welke termijn.

7. Ontvankelijkheidscontrole en onafhankelijk orgaan van experts

Het voorontwerp biedt de mogelijkheid om de ontvankelijkheidscontrole toe te vertrouwen aan een “onafhankelijk orgaan van experts”, waarvan personeelsleden nooit de meerderheid mogen vormen en waarvan geen mandatarissen deel mogen uitmaken. De VVP leidt hieruit af dat de meerderheid van dit orgaan dus steeds uit externe niet-personeelsleden moet bestaan. De VVP vraagt echter om ook personeelsleden uit te sluiten van dit orgaan teneinde mogelijke druk of loyaliteitsconflicten te vermijden die de rechtspositie van de betrokken mandataris kunnen schaden. Een personeelslid staat immers in een hiërarchische relatie tot het bestuur en kan, al dan niet bewust, beïnvloed worden door interne verhoudingen.

Voorts vraagt de VVP te verduidelijken welke kwalificatievereisten gelden voor die externen, wie instaat voor hun mogelijke aansprakelijkheid. Ook dienen de criteria “kennelijk ongegrond” en “pertinente overwegingen” algemeen operationeel worden ingevuld, bij voorkeur via een omzendbrief of model-deontologische code, om inconsistente toepassing tussen besturen te vermijden.

8. Uitspraak over klacht

Voorstel om artikel 3, laatste alinea te preciseren: “De uitspraak wordt bezorgd aan de klachtindiener en het raadslid in kwestie en wordt binnen de 45 dagen ter kennisgeving bezorgd aan de provincieraad.”

De termijn van 45 dagen geeft de tijd om de uitspraak te agenderen op de eerst ‘mogelijk’ provincieraad. Als namelijk de deontologische commissie uitspraak doet bijvoorbeeld 2 dagen voor de provincieraad kan die uitspraak niet meer worden geagendeerd.

Daarnaast zorgt de toevoeging van een termijn dat geen maanden gewacht wordt met de kennisgeving van de uitspraak.

Het initiatiefrecht met betrekking tot agendapunten op een provincieraad is voorbehouden aan provincieraadsleden. In de Memorie van toelichting (p7) wordt expliciet gezegd dat deontologische commissie geen commissie is zoals bedoeld in art. 39 PD. Kan de deontologische commissie (en zeker als er ook externen in zitten) dan zelf een punt op de agenda van de provincieraad zetten?

Eventueel kan er gewerkt worden via de voorzitter van de provincieraad: “De uitspraak wordt bezorgd aan de klachtindiener en het raadslid in kwestie en wordt via de voorzitter van de provincieraad binnen de 45 dagen ter kennisgeving bezorgd aan de provincieraad”

9. Procedure bij de toezichthoudende overheid: termijnen, recht van verdediging en ABBB

Wat nieuw is in het ontwerpdecreet is dat de Vlaamse Regering ook de voorzitter van de provincieraad kan schorsen of afzetten (voorheen was dat enkel voor gedeputeerden voorzien). Het is onduidelijk hoe deze procedure verloopt: gebeurt dit op basis van een klacht, kan de Vlaamse Regering dit zelf initiëren, en in welke mate speelt de deontologische commissie hier een rol?

Via artikel 9 van het wijzigingsdecreet wordt ingevoerd dat de toezichthoudende overheid een klacht met mogelijke overtreding van een deontologische regel of integriteitsschending na afhandeling ervan de deontologische commissie kan gelasten die klacht in behandeling te nemen. Het is onduidelijk hoe dit concreet werkt en lijkt te leiden tot dubbele procedures. Voorstel om de toezichthoudende overheid die klachten onmiddellijk door te laten verwijzen i.p.v. eerst zelf te behandelen: *“Als de toezichthoudende overheid een klacht ontvangt waarin een mogelijke overtreding van een deontologische regel of een integriteitsschending is opgeworpen, kan de toezichthoudende overheid de klacht doorverwijzen naar de deontologische commissie en deze gelasten om de klacht in behandeling te nemen. De toezichthoudende overheid bezorgt die klacht aan de voorzitter van de deontologische commissie. De deontologische commissie doet uitspraak over de klacht.”*

Voorstel is ook om daarna de uitspraak van de deontologische commissie ter kennis te geven aan de Vlaamse Regering. Want hoe kan die anders hun bevoegdheid uit art. 5 hierboven (afzetten of schorsing) uitvoeren als zij de klacht naar de deontologische commissie hebben doorgestuurd?

Het voorontwerp bevat bovendien geen behandelingstermijnen, geen expliciete hoorplicht en geen recht van verdediging voor de betrokken mandataris in deze specifieke procedure. De VVP vraagt dat minstens een redelijke behandelingstermijn en een expliciete hoorplicht worden opgenomen.

10. Toepassingsgebied: autonome provinciebedrijven

Dat ook de raden van bestuur van autonome provinciebedrijven (APB's) een deontologische code aannemen en onder de bevoegdheid van de deontologische commissie van de provincieraad vallen, is een goede zaak. Dit sluit aan bij de logica die ook voor gemeenten en hun autonome gemeentebedrijven geldt en zorgt voor een coherent integriteitsbeleid over de volledige provinciale entiteit. VVP vraagt bijzondere aandacht voor de sensibilisering van niet-politieke bestuurders in APB's, die doorgaans minder vertrouwd zijn met de deontologische regelgeving.

11. Remediëringstraject

Voor betere leesbaarheid, voorstel om ofwel de verwijzing naar 'artikel 255, tweede lid, te verplaatsen, zodat het duidelijk is dat het over het rapport van artikel 255 gaat en niet over een autonoom provinciebedrijf van artikel 255:

"Art. 258ter. Naar aanleiding van een forensisch auditrapport als vermeld in artikel 255, tweede lid, over een provincie of een autonoom provinciebedrijf, ..."

ofwel twee komma's toe te voegen

"Art. 258ter. Naar aanleiding van een forensisch auditrapport, over een provincie of een autonoom provinciebedrijf, als vermeld in artikel 255, tweede lid, ..."

12. Risico op politisering

De verplichting om elke politieke fractie in de deontologische commissie te vertegenwoordigen versterkt de democratische legitimiteit, maar houdt ook een inherent risico op politisering in, in het bijzonder bij inhoudelijk of politiek gevoelige dossiers. Het voorontwerp voorziet in mitigaties, zoals consensusvereisten en de mogelijkheid tot externe deskundigen, maar sluit dit risico niet volledig uit. De VVP adviseert om in de uitvoeringspraktijk, en waar mogelijk in nadere richtlijnen, sterk in te zetten op duidelijke afspraken over belangenconflicten, vervanging en het effectief benutten van de mogelijkheid om externe deskundigen te betrekken.

13. Verwachtingsmanagement over het niet-sanctionerende karakter

Doordat iedereen een klacht kan indienen, ontstaat een verhoogde zichtbaarheid van de deontologische commissie. Zonder duidelijke communicatie bestaat het risico dat uitspraken worden geïnterpreteerd als sanctionerend of bindend, wat niet strookt met het decretale kader. De VVP adviseert om expliciet te communiceren dat uitspraken niet afdwingbaar zijn, geen sancties inhouden en losstaan van eventuele tuchtrechtelijke trajecten, om juridisering en misverstanden bij het grote publiek en bij mandatarissen te vermijden.

14. Evaluatie van de deontologische code

Momenteel is voorzien dat de deontologische commissie minstens twee keer per bestuursperiode een evaluatie van de deontologische commissie uitvoert. Een regelmatige analyse en evaluatie van de deontologische code en de toepassing heeft zijn nut. Een grondige evaluatie vraagt echter veel voorbereidingswerk. Het gevaar bestaat dat er zeer veel tijd gaat naar deze evaluaties. Bijgevolg word voorgesteld om deze evaluatie 'periodiek' te verplichten. Dit maakt dat de deontologische commissie zelf kan inschatten of een evaluatie en mogelijke aanpassing vereist is.

15. Capaciteit, deskundigheid en ondersteuning

Het voorontwerp legt geen verplichtingen op inzake opleiding of ondersteuning van commissieleden. Gelet op de complexiteit van integriteitsvraagstukken is voldoende expertise en administratieve ondersteuning aangewezen om een kwalitatieve werking te verzekeren. De VVP vraagt de Vlaamse overheid om minimaal een ondersteuningsaanbod te voorzien – via opleiding, intervisie, modelbepalingen of handreikingen – zodat commissies kwalitatief, tijdig en zorgvuldig kunnen werken.

De VVP is steeds beschikbaar voor verder overleg over de hierboven geformuleerde opmerkingen.

Anton De Ryckere

Algemeen directeur

Vereniging Vlaamse Provincies